

بازی مضحک فیلتر شکن

عبدالجواد موسوی
شاعر و روزنامه‌نگار

من یک تصور خیلی ساده و ابتدایی از فیلتر و فیلتر شکن دارم. فکر می‌کنم یک دکمه‌ای هست که آن را می‌زنند، کل اینترنت مملکت فیلتر می‌شود و بعد اگر قرار شد گشایشی حاصل شود، همان دکمه یا یک دکمه دیگر را می‌زنند و مشکل فیلتر کل اینترنت مملکت حل می‌شود. چرا چنین تصویری داریم؟ به این دلیل که هر وقت قرار است در کار و بار اینترنت اختلالی پیش آید، بلافاصله این اتفاق می‌افتد. هر وقت هم قرار است کلاً چیزی به نام اینترنت نداشته باشیم - مثل آبان ماه ۹۸ - در کسری از ثانیه این امر محقق می‌شود. خوب وقتی می‌شود در چشم به هم زدنی اینترنت میلیون‌ها نفر را دچار مشکل کرد لابد می‌توان به همان سرعت رفع مشکل کرد. با همین تصور است که اصلاً توی کتم نمی‌رود که می‌گویند در حال رفع فیلترینگ هستیم یا این که به مراحل خوبی رسیده‌ایم. یا بدتر از همه این که: همه کارها انجام شده است و فقط مانده امضای نهایی رئیس جمهور. فکر می‌کنم ما را دست انداخته‌اند. یا شاید هم می‌روند پای آن دکمه‌ای که قرار است با فشار دادن آن مشکل فیلترینگ حل شود و یک عده نمی‌گذارند دست طرفداران رفع فیلتر به آن دکمه برسد.

گاهی هم فکر می‌کنم برای رفع فیلتر مشکلی نیست و هیچ کس هم پای آن دکمه نایستاده تا مانع شود اما خود حضرات با خودشان درگیرند. یعنی می‌آیند دکمه را فشار دهند و بعد با خودشان می‌گویند اگر به این راحتی می‌شد چنین کاری را انجام داد، مردم نمی‌گویند چرا تا حالا انجامش ندادند؟ دو روز بعد هم مردم نمی‌گویند دیدید رفع فیلتر شد و آسمان به زمین نیامد؟ پس آزار داشتید این هم وقت در کار و بار میلیون‌ها نفر اختلال ایجاد کردید؟ پس بهتر است کمی دست نگه داریم و شل کن و سفت کن راه بیان‌ازیم تا هم وقتی که رفع فیلتر کردیم دیگر این موضوع اهمیتش را از دست داده باشد و هم این که اصلاً شاید مردم چنان به فیلتر شکن عادت کنند که وقتی اینترنت بدون بگیر و ببند در اختیارشان قرار بدهیم آن را پس بزنند و بی اختیار بروند دنبال همان اینترنت فیلتر شکن. عادت چیز شگفت‌انگیزی است. یاد یکی از داستان‌های ایتالو کالوینو افتادم. فکر می‌کنم ذکرش در این یادداشت خالی از لطف نیست. در یک سرزمین خیالی حاکمان هر روز و هر بار به یک بهانه‌ای چیزی را ممنوع می‌کردند. آن قدر تعداد این ممنوعیت‌ها زیاد شد که مردم بخت برگشته هیچ کاری نمی‌توانستند بکنند الا بازی الگ دولک. اگر چه در ابتدا تحمل این ممنوعیت‌ها برای مردم دشوار بود اما کم‌کم با آن‌ها خو گرفتند. به‌ویژه به بازی الگ دولک چنان عادت کردند که با نام تا شام مشغول این بازی بودند و به هیچ چیز دیگری فکر نمی‌کردند. اعتراضی هم در کار نبود. کم‌کم حاکمان دل‌شان به حال رعیت بیچاره سوخت. علاوه بر این خودشان هم فهمیدند که واقعاً دلیلی برای آن همه ممنوعیت وجود ندارد. مأموران‌شان را فرستادند تا به مردم پیام دهند که دیگر هیچ چیزی ممنوع نیست. مأموران رفتند به محل بازی الگ دولک مردم و با صدای بلند حکم را اعلام کردند. اما هیچ کس به آن‌ها اعتنایی نکرد. صدای‌شان را بلندتر کردند اما باز هم کسی به آن‌ها محل نگذاشت. وقتی خیلی اصرار کردند مردم گفتند، مشکلی نیست ما داریم کارمان را می‌کنیم. گفتند شما می‌توانید همه آن کارهایی را که قبلاً آزاد بوده انجام دهید. گفتند خیلی ممنون ما با همین الگ دولک خودمان حال می‌کنیم و از همه عیش‌های جهان همین یک قلم ما را بس. اصرار و ابرام مأموران آزادی‌خواه فایده‌ای نداشت. بالاچار مأموران سرشان را پایین انداختند و رفتند تا پیام شکست را به حاکمان برسانند. مردم هم با جدیت تمام به بازی قدیمی خودشان مشغول شدند. حاکمان وقتی دیدند کسی به فرمان جدیدشان اعتنایی نکرد خیلی بهشان برخورد و تصمیم گرفتند الگ دولک را ممنوع کنند تا بلکه مردم بفهمند کت تن کیست. چشم‌تان روز بد بینند. اعلام ممنوعیت الگ دولک همانا و خشمگین شدن مردم همان. مردمی که تا دیروز هیچ ممنوعیتی برایشان مهم نبود، ممنوعیت الگ دولک آن‌ها را چنان عصبانی کرد که سر به شورش برداشتند و کل مملکت را به آشوب کشیدند. حاکمان سختگیر سر به نیست شدند. مردم هم وقتی از انقلاب فارغ شدند با خیال راحت برگشتند سر کارشان. یعنی همان بازی باشکوه الگ دولک. چنان که نقل است، آن‌ها کماکان مشغول بازی دلخواه خودند.

این داستان هیچ نتیجه اخلاقی ندارد. صرفاً جهت انبساط خاطر نقل شد. به کسی برخورد. به قول سینمایی جماعت، هیچ کدام از شخصیت‌های داستان هم واقعی نیستند.

۲۴ ساعت

۱۶

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیرمسئول: غلامحسین کرباسچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زید آبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمن منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لیتوگرافی و چاپ: هم‌میهن. • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۹۱۳۰۴۱۴۲

شمارش معکوس برای پایان فیلترینگ

بررسی روند اقدامات دولت و شورای عالی فضای مجازی

نرگس کیانی
خبرنگار گروه فرهنگ

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در حالی‌ای از ابهام قرار دارد. این همه، به‌طور کلی، موجب ایجاد وضعیتی آشفته در قوانین مربوط به محیط وب در ایران شده است. در چنین شرایطی، به‌تبع، بخشی از اقدامات صورت گرفته به لحاظ حقوقی قانونی نیست هر چند در این میان یک نکته بسیار روشن است؛ این نکته که تصمیم‌گیری در مورد اعمال یا رفع فیلترینگ در محدوده اختیارات انحصاری شخص رئیس جمهور نیست.

نوروزی افزود: «وقتی گفته می‌شود «رفع فیلترینگ از این جا به بعد، در دست رئیس جمهور است و ایشان موضوع را به‌جد دنبال می‌کنند، یعنی رئیس جمهور می‌تواند دستور بدهد که فیلترینگ رفع بشود یا نشود. حال آن که ما می‌دانیم رئیس جمهور چنین قدرتی ندارد. در نتیجه دست کم می‌توان گفت، رئیس جمهور حتی اگر طبق قانون از چنین قدرت و اختیاری برخوردار باشد اما حضور نهادهای دیگر در بحث فیلترینگ مانع از آن است که رئیس جمهور بتواند از این قدرت و اختیار خود استفاده کند. تصور من این است که تصمیم‌گیری در مورد موضوع فیلترینگ در ایران، امری عمدتاً امنیتی است و به همین دلیل نهادهای مرتبط با امور امنیتی هستند که در اعمال و رفع فیلترینگ نقش اصلی را بازی می‌کنند. در نتیجه طبیعتاً آن چه باید رخ دهد این است که نهادهای ذی‌نفع قانع شوند که در حال حاضر فیلترینگ نه تنها امر سودمندی نیست که از کار افتاده است. آن‌ها باید به این نتیجه برسند که فیلترینگ تنها موجب شکل‌گیری هزینه‌های بی‌پایه برای دولت است؛ چرا که از یک سو شرکت‌هایی هستند که برای اعمال فیلترینگ از دولت بودجه می‌گیرند و از سوی دیگر شرکت‌هایی هستند که برای نشان دادن راه‌های دور زدن فیلترینگ از کاربران هزینه دریافت می‌کنند. پس فیلترینگ فقط موجب کسب درآمد توسط این شرکت‌ها و آن‌طور که گفته می‌شود موجب هزینه‌تراشی بسیار چه برای دولت و چه برای کاربران شده است.»

این حقوق‌دان با بیان این که تکلیف مسئله فیلترینگ به لحاظ حقوقی روشن است، در پایان گفت: «فیلترینگ مغایر با حق ملت برای دسترسی آزاد به اطلاعات است. ضمن این که قانونمندی نیست و ابزاری برای تصمیم‌گیری‌های خارج از قانون است و باید رفع شود. هر چند پاسخ به این سوال را که چه نهادی می‌تواند تصمیم به رفع فیلترینگ بگیرد، باید در چارچوب نهادهای امنیتی جست‌وجو کرد. پس آن اتفاقی که باید رخ دهد این است که رئیس جمهور به اتکاء سِمَت قانونی خود باب گفت‌وگو را با نهادهای ذی‌ربط بگشاید تا به یک جمع‌بندی مشترک مبنی بر لزوم رفع فیلترینگ برسند؛ یک جمع‌بندی مشترک که اثبات کند «اعمال فیلترینگ، فارغ از غیرقانونی بودن، نه تنها مفید نیست که مضر است». این جمع‌بندی مشترک می‌تواند موجب رسیدن نهادهای ذی‌ربط به این نظر شود که بساط فیلترینگ باید برچیده شود.»

شمارش معکوس برای رفع فیلترینگ

این که مسعود پزشکیان، به‌عنوان رئیس جمهور و طبق بخشی از آن چه در تازه‌ترین کارزار در خواست رفع فیلترینگ آمده است «به‌عنوان رئیس شورای عالی فضای مجازی و رئیس شورای عالی امنیت ملی» با داشتن شش کرسی از ۱۲ کرسی «کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه (کمیته فیلترینگ)» و تعیین ریاست شورای امنیت کشور، آیا از اختیارات کافی برای بازگرداندن حق دسترسی آزاد شهروندان ایرانی به اینترنت و گشودن درهای قفس فیلترینگ برخوردار است یا خیر؟ موضوع داغ روزهای اخیر است و چنان چه گفته شد از سوی کسانی دیگر از جمله علی‌رییعی نیز مورد اشاره قرار گرفته است. ضمن این که اظهارات محمد سرفراز و عزت‌الله ضرغامی نیز نشان از همراهی با خواسته عمومی رفع فیلترینگ دارد. تازه‌ترین خبر اما این که طبق شنیده‌ها احتمالاً امروز شاهد برگزاری جلسه شورای عالی فضای مجازی خواهیم بود. جلسه‌ای که رئیس جمهور ریاست آن را برعهده دارد و محلی است برای رسیدن به یکی از وعده‌های او: رفع فیلترینگ. این که آیا فیلترینگ گسترده که بر فضای مجازی ایران سایه انداخته است، بالاخره برداشته می‌شود یا خیر، مسئله‌ای است که شاید همین امروز و شاید در روزهای آتی به سر خط خبرها تبدیل شود.

امروز دیگر همه می‌دانند که گشودن کلاف درهم‌پیچیده فیلترینگ نیاز به اراده حاکمیتی دارد. کلافی که هر روز بیش از گذشته مردم را کلافه می‌کند. همه گروه‌های اجتماعی، جز اقلیتی بسیار بسیار محدود یک‌صدا خواهان رفع فیلترینگ گسترده اینترنت در ایران و تقویت پهنای باندند. «قفس فیلترینگ»؛ این هشتگ رسمی تازه‌ترین کارزار در خواست رفع فیلترینگ است که از ۱۸ مردادماه سال جاری آغاز شد و تاکنون از مرز ۶۰ هزار امضاء گذشته است. کارزاری که موجب برگزاری نشست‌های ویژه هم در کافه رویداد کارزار با حضور علیرضا عبداللہی‌نژاد، رئیس مرکز روابط عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و همچنین کنشگران حق اینترنت، نمایندگان تشکل‌ها و اساتید دانشگاه از جمله هادی خانیکی شد. عبداللہی‌نژاد در این نشست تصریح کرد که این وزارتخانه پرونده رفع فیلترینگ را به رئیس جمهوری سپرده است. نکته مورد اشاره عبداللہی‌نژاد پیش از این در توییتری از سوی علی‌رییعی، دستیار اجتماعی رئیس جمهور نیز بیان شده بود. در روزهای اخیر همچنین صحبت‌های محمد سرفراز و عزت‌الله ضرغامی، دو عضو شورای عالی فضای مجازی در انتقاد از کاسی فیلتر شکن فروش‌ها و این که آن‌ها جایی از دین خرج می‌کنند و جایی از جامعه تا به منافع‌شان برسند، مورد توجه اکثریتی قرار گرفته است که معتقدند فیلترینگ علاوه بر خسارت‌های کمی، خسارت کیفی هم در پی دارد؛ تداوم ناامیدی نیروی انسانی و خروج متخصصان یک خسارت بزرگ ملی است که قابل ارزش‌گذاری مالی و ریالی نیست و ضرری را که از سوی فیلترینگ در کنار تحریم‌ها به اکوسیستم نوآوری و فناوری کشور وارد می‌آید شاید هرگز نتوان احصا کرد. ضمن این که ادامه وضعیت فعلی به هرزروی علت، نه امکان‌پذیر است و نه فایده‌ای در پی دارد. حال با صحبت‌هایی که اخیراً از سوی سیاستمداران اصولگرا هم شنیده می‌شود، این امید در بین مردم به وجود آمده است که شاید اراده‌ای در سطح کلان برای باز کردن گره فیلترینگ به وجود آمده باشد.

خبر به دست رئیس جمهور و دیگران!

آن چه رئیس مرکز روابط عمومی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در نشست ویژه «کارزارهای رفع فیلترینگ» مطرح کرد، اگر چه می‌تواند برای اکثریت چشم‌انتظار رفع فیلترینگ نویدبخش تحقق خواسته‌ای بحق باشد اما نه رسماً زمانی برای تحقق‌اش مشخص نشده است. این که «موضوع رسمی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات این است که محدودیت‌های فیلترینگ باید برداشته شود و گشایش اتفاق بیفتد»، امیدوارکننده است و این که «در لایه‌های فنی، گزارش‌هایی دقیق تهیه شده و در اختیار دولت قرار گرفته است»، جای بسی خرسندی است اما این که «از این جا به بعد، در دست رئیس جمهور است و او موضوع را به‌جد دنبال می‌کند»، موجب طرح این سوال می‌شود که به‌رغم تمام این امیدواری‌ها، دولت مسعود پزشکیان چه میزان می‌تواند در تاروپود پیچیده حکمرانی جزیره‌ای حاکم بر فضای مجازی قدرت تصمیم‌گیری را به دست بگیرد؟ این سوالی است که کامبیز نوروزی در گفت‌وگو با «هم‌میهن» به آن پاسخ داد.

کامبیز نوروزی، حقوق‌دان با اشاره به این که «متأسفانه مسائل مربوط به محیط وب در ایران، از نظر حقوقی، بسیار آشفته و نامعلوم است» ادامه داد: «اگر چه در دهه‌های اخیر نهادهای جدیدالتاسیسی از جمله «شورای عالی فضای مجازی» و «کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه (کمیته فیلترینگ)» شکل گرفته و آغاز به کار کرده‌اند اما هیچ کدام از این نهادها به لحاظ حقوقی از قانون مشخصی پیروی نمی‌کنند. ضمن این که محدوده تکالیف و اختیارات‌شان نیز روشن نیست. در نتیجه نقش وزارتخانه‌ای چون

چهره

زنی آواز خوان و آواز آموز

پری ملکی با نام شناسنامه‌ای عنرا خباز یزدی‌ها، ۱۵ آبان ماه ۱۳۳۰ در محله درخونگاه بازار تهران به دنیا آمد. او که دیپلم خود را در رشته علوم طبیعی دریافت کرده بود با حسن ملکی که در همان مدرسه دبیر ادبیات بود آشنا شد و ازدواج کرد. ملکی پس از ازدواج، به تشویق همسرش خواندن را به‌طور جدی پی گرفت. زنده‌یاد ایرج تیمورتاش، ترانه‌سرا بود که او را به وزارت فرهنگ و هنر وقت معرفی کرد و ملکی مدت‌زمان کوتاهی نزد مرحوم محمود کریمی به فراگیری آواز سنتی پرداخت. او از سال ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۹ در انگلیس به فراگیری گیتار کلاسیک مشغول بود. ملکی نزد علی جهاندار، شیوه سیدحسین طاهرزاده (مکتب اصفهان) را فرا گرفت و از سال ۱۳۶۵ شروع به تدریس کرد.

او کار خود را ابتدا با چند هنرجو آغاز کرد و اکنون در ماه بیش از ۵۰ هنرجو را تعلیم می‌دهد و با شاگردانش به‌صورت انفرادی نیز کار می‌کند. پری ملکی از سال ۱۳۷۳ با تشکیل گروه موسیقی «ختیا»، نظر به محدودیت‌های موجود برای آوازخوانی زنان، به اجرای کنسرت‌هایی در قالب همخوانی با خوانندگان مرد پرداخت.

کتابخانه

تفکر بر پرده

سینما صرفاً عرصه داستان و تصویر نیست، بلکه در پیوند با تفکر و اندیشه هم‌معنا می‌شود. هدف این نوع سینما ایجاد سرگرمی و برانگیختن تمام هیجان‌های آنی نیست؛ بلکه هدف آن برانگیختن تفکر و رشد توانایی دریافت‌های باطنی تماشاگر است. کتاب «سینما و اندیشه» به تاریخ صدساله دنیای گسترده هنر سینما اشاره می‌کند که چگونه در میان تولیدات گوناگون سینمایی در جهان شرق و غرب، سینما پیدایش تدریجی پیدا کرده است و به بلوغ رسیده که در صورت‌ها و معناهای خود با فیلم‌های دیگر متفاوت بوده است. کتاب در پنج فصل به نسبت فلسفه، اسطوره و اندیشه با سینما می‌پردازد. هر فصل حداقل ۲۰ پخش دارد و در هر فصل به‌صورت کامل، ابعاد اندیشه‌ای و فلسفی سینما بررسی شده است.

سینما و اندیشه

نویسنده:

محمد رضا دلیر

انتشارات: هوران

تاریخ

افتتاح دانشگاه علوم و فنون هوایی

۱۵ آبان ماه ۱۳۶۷، دانشگاه علوم و فنون هوایی شهید ستاری با تلاش‌های سرتیپ منصور ستاری و توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران در محله مهرآباد جنوبی تهران افتتاح شد. در این دانشگاه خلبانان نیروی هوایی، مهندسان پرواز و کارشناسان در دیگر رشته‌های مورد نیاز نیروی هوایی، تربیت می‌شوند. پیش از افتتاح این دانشگاه، افسران نیروی هوایی دوره آموزش خود را در دانشگاه افسری امام علی طی می‌کردند، سپس با انتخاب تخصص برای طی دوره مخصوص رسته‌ای، راهی پایگاه‌ها و سایت‌های یادافتندی می‌شدند. در گذشته، پذیرش دانشجویان از طریق قبولی در آزمون کتکور سراسری و تنها از میان داوطلبان دارای مدرک دیپلم در رشته ریاضی و فیزیک انجام می‌گرفت، اما از سال ۱۳۸۵، این دانشگاه و سایر دانشگاه‌های ارتش (به‌جز علوم پزشکی) تنها از طریق آزمون ورودی که به‌طور متمرکز توسط مرکز سنخش و گزینش ارتش برگزار می‌شود، دانشجویان می‌پذیرند.

دانشجویان این دانشگاه در کنار دروس رشته آموزشی خود، آموزش نظامی را نیز فرا می‌گیرند و پس از دانش‌آموختگی در مقطع کارشناسی این دانشگاه، به درجه سرتوان دوم نائل می‌شوند. این دانشگاه همچنین در مقطع کارشناسی ارشد از طریق کتکور سراسری دانشجویان می‌پذیرد.

